

Αραζιέ κ. Χρυσάνθη,

Μ' ερωτάτε "γιατί κρίνω". Νομίζω, ότι το λειτουργήμα της κριτικής το ασκώ - στον βαθμό που το ασκώ - από μια εσωτερική ανάγκη δημιουργίας. Από μια ανάγκη να δώσω έκφραση σε κάποιες σκέψεις, προβληματισμούς και συναίσθημα ακόμη. Σκέψεις και προβληματισμούς και γενικούς - φιλοσοφικούς, αισθητικούς κτλ. αλλά και ειδικούς γύρω από θέματα που σχετίζονται λ.χ. με την καλλιτεχνική δημιουργία στον συγκεκριμένο κυπριακό χώρο, την βασινιστική διαμόρφωση του "προσώπου" της Κύπρου όπως προβάλλει μέσα στο έργο τέχνης, το θέμα παράδοση, ρίζες κτλ. κτλ. Όλοι αυτοί οι γενικοί και ειδικοί προβληματισμοί έχουν φυσικά κυρίως την θέση τους σε δοκίμια αλλά διοχετεύονται με κάποιο τρόπο - και πρέπει να διοχετεύονται - και σε κριτικά απλά σημειώματα.

Κατά την άποψη μου στο κάθε σωστό κριτικό σημείωμα θα πρέπει νάναι εμφανές και το νεύρο του δημιουργού και η δύναμη της επιστημονικής ανάλυσης. Αντικρύζοντας έτσι την κριτική αναβαθμίζουμε τον ρόλο της, της δίνουμε πνοή και κάτι από την μέθη που νοιώθει ο δημιουργός, όταν πέσει σε χρυσή φλέβα.

Ο Τόμας Έλιοτ έλεγε, ότι οι κριτικοί είναι και ερευνητές και δοκιμιογράφοι και δημοσιολόγοι!

Πρέπει να πω, ότι κατά κανόνα, τότε μόνο γράφω κριτική, όταν το βιβλίο που θαρθεί να με βρει με προκαλέσει με ένα ή τον άλλο τρόπο. Χρειάζεται ερεθισμός, μια δόνηση σε συγγενικά κύματα για να μπορέσει να λειτουργήσει ^{ή κελί με} ~~να~~ ζωντανό τρόπο.

Χωρίς ~~αυτό~~ αυτό να οδηγεί σε ~~μια~~ αυστηρή επιλεκτικότητα, που θα τείνει να εξουδετερώσει αυτή τη στιγμή την κριτική σαν λειτουργήμα. Δικαίωμα κρίσης έχει ολόκληρη η λογοτεχνική παραγωγή κι' ο κάθε συγγραφέας ξεχωριστά. Εμείς ^{φυσικά} ~~οι~~ ^{εν} είμαστε ~~πολλοί~~ πολλοί ερασιτέχνες κριτικοί μ' όλους τους περιορισμούς που έχει ο όρος. Είναι η άποψη μου, ότι η κριτική ^{γενικά} ~~όπως~~ ^{δεν εξυπηρετεί τον ρόλο της /} ~~απουσιάζει~~ γενικά ή ζεστή, γόνιμη εκείνη ατμόσφαιρα που δημιουργεί η κριτική μέσα στην πνευματική ζωή ενός τόπου βοηθώντας έτσι την πολιτιστική ανάπτυξη. Οι λόγοι ~~για~~ ^{για} αυτή την ανεπάρκεια της κριτικής μας είναι πολλοί και διάφοροι. Το είδος απαιτεί μια κατάρτιση, κι' ένα εξοπλισμό που για να υπάρξει χρειάζεται να συνδράμουν πολλοί παράγοντες.

Μια Ένωση Κριτικών θα μπορούσε να δώσει ώθηση στο λειτουργήμα με την κατοχύρωση του επαγγέλματος, την οργάνωση Συμποσίων, Σεμιναρίων, ενημερωτικών διαλέξεων, κτλ.

Δεν θάταν ίσως πλήρης η απάντησή μου στην ερώτησή σας "γιατί κρίνω" αν δεν τόνιζα, ότι η άσκηση της κριτικής προϋποθέτει μια επίπονη εργασία, μια σοβαρή, εξαντλητική θάλεγα μελέτη του λογοτεχνικού κειμένου, μια συνεχή παρακολούθηση της γενιϊόταρης λογοτεχνικής παραγωγής, κυπριακής, ελλαδικής αλλά και πιο πέρα, μια βασανιστική προσπάθεια ανακάλυψης της διόδου εικείνης, που θα οδηγήσει είτε στην αποκάλυψη του "μυστικού της δημιουργίας" όπως λέει κι' ο Οδυσσεύς ^{Ευθύμης} είτε στα ρηχά, βαλτωμένα νερά μιας ματαιότητας.

Προσωπικά είμαι πεπεισμένος ότι τα πράγματα και στον χώρο της κριτικής θα βελτιωθούν ~~επιφανώς~~ στο προσεχές μέλλον. Η λογοτεχνική μας κατ' αρχή παραγωγή δεν παρουσιάζει απλώς μια σταθερότητα και ανανέωση αλλά και μια ζωντάνια, και σφριγηλότητα. Οι συγγραφείς μας φιλοδοξούν, κατ' ανόνα, ο καθένας με τον τρόπο του, να μεταδώσουν την δική του αγωνία για το μεγάλο δράμα της μικρής πατρίδας, και δεν μπορούν παρά να βγουν μέσα απ' αυτό το συνεχές και πεισματικό ανασιάλεμα του πατρίου χώματος, της συλλογικής "πικρής μνημης, της νωπής κατοχής, της προσφυγιάς, του αβέβαιου βηματισμού προς το μέλλον και έργα που θα ταρακουνίσουν και την κριτική προοιωνώντας την να κινήσει, να αντιδράσει, να πάρει θέση. Υπάρχει όμως και κάτι άλλο που μας κάνει να ελπίζουμε σε καλύτερες μέρες. Μέσα στους κόλπους της κοινωνίας ^{μιας} αναπτύσσεται συνεχώς και με ταχείς μάλιστα ρυθμούς μια διάθεση κριτικής και αμφισβήτησης, που στρέφεται προς όλες τις κατευθύνσεις. Δεν γίνονται πια δεκτές με την ίδια ευκολία όπως πριν παλαιές αξίες, που τις έφθειραν ο χρόνος κι' οι πρόσφατες οδυνηρές περιπέτειες, ούτε και αδυναμίες και παραλείψεις ντυμένες πίσω από μινά συνθήματα και πατριδοκαπηλείες.

Συνειδητοποιείται επίσης ολοένα και περισσότερο, ότι πρέπει νάμαστε πιο αμείλιτοι και απέναντι στους άλλους αλλά και απέναντι στους εαυτούς μας, ότι την αλήθεια δεν πρέπει να την φοβόμαστε όσο σιληρή και νάναι, ότι το νυστέρι πρέπει να κόβει. Όλ' αυτά που συντελούνται τριγύρω μας όχι μονάχα στον πολιτικό αλλά και στον γενιϊώτερο χώρο δεν μπορεί παρά να προσφέρουν μια ουσιαστική ώθηση και στην κριτική/ ^{αγωνίζοντας την} προσέλιπυόντας νέες, ενθουσιώδεις δυνάμεις σ' αυτή, δημιουργώντας το ανάλογο ευνοϊκό κλίμα για την άσκηση της.

Φίλη,

Παν. Παλιούδης

5/8/1985